

Research article

Individual characteristics and administrative factors affecting performance of dental health technician in sub-district health promoting hospital, KhonKaen Province

Sasitorn Phaosup

Master degree student in Public
Health (Public Health
Administration), Faculty of Public
Health, KhonKaen University

Suwit Udompanich

Associate Professor, Department
of Public Health Administration,
Faculty of Public Health,
KhonKaen University

Abstract

This cross-sectional descriptive research aimed to study the individual characteristics and administrative factors affecting performance of dental health technician in sub-district health promoting hospital, KhonKaen Province. The samples were 110 personnel randomly selected by simple random sampling from the 132 population. The questionnaire was examined and verified by the three experts for content validity and tested for reliability in pilot study of 30 samples at 0.96. Data collection was carried out from February 1st to 20th, 2015. Data distribution was performed by descriptive statistics including percentages, means and standard deviations. Inferential statistics were Pearson product moment correlations and Stepwise multiple linear regressions.

Majority of the samples were female (73.6%). About 61.8 percent were aged between 21 to 30 years old. Most of the samples were single (51.8%) and about 68.2 percent hold bachelor's degree. The results showed that the administrative factors and performance of dental health technician were at high level with averages of 3.87 (S.D.=0.49) and 4.20 (S.D.=0.52), respectively. The administrative factors had moderate positive relationship with performance of dental health technician ($r = 0.578$, $p\text{-value} < 0.001$). The administrative factors; time and

management can predict performance of dental health technician in sub-district health promoting hospital, KhonKaen Province at 45.1 percent ($R^2 = 0.451, p\text{-value} < 0.001$).

Keywords: individual characteristics, administrative factors, performance of dental health technician

บทความวิจัย (Research article)

คุณลักษณะส่วนบุคคลและปัจจัยการบริหารที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของ เจ้าพนักงานทันตสาธารณสุข ในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดขอนแก่น

ศศิธร เฝ้าทรัพย์

นักศึกษามหาบัณฑิต หลักสูตร
สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารสาธารณสุข
คณะสาธารณสุขศาสตร์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น

สุวิทย์ อุดมพาณิชย์

รองศาสตราจารย์ ภาควิชา
บริหารงานสาธารณสุข
คณะสาธารณสุขศาสตร์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาแบบภาคตัดขวาง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณลักษณะส่วนบุคคลและปัจจัยการบริหารที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลจังหวัดขอนแก่นประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ เจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในจังหวัดขอนแก่นจำนวน 132 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง 110 คน โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย และการสนทนากลุ่ม จำนวน 12 คน แบบสอบถามได้ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถามโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน มีความเที่ยง (Reliability) 0.96 เก็บรวบรวมข้อมูลระหว่าง วันที่ 1 มีนาคม 2559 ถึงวันที่ 20 มีนาคม 2559 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่ามัธยฐาน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้สถิติอนุมานโดยวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 73.6 อายุระหว่าง 21 -30 ปี ร้อยละ 61.8 การศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไปร้อยละ 68.2 สถานภาพโสด ร้อยละ 51.8 ระดับปัจจัยการบริหารและระดับการปฏิบัติงานภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.87 (S.D.=0.49) , 4.20 (S.D.=0.52) ตามลำดับ ปัจจัยด้านคุณลักษณะส่วนบุคคลไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขส่วนปัจจัยการบริหารมีความสัมพันธ์ระดับปานกลาง ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

($r = 0.578$, $p\text{-value} < 0.001$) โดย ปัจจัยการบริหารด้านเวลา($r = 0.637$, $p\text{-value} < 0.001$) และปัจจัยการบริหารด้านกระบวนการบริหาร ($r = 0.539$, $p\text{-value} < 0.001$) มีผลต่อการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลจังหวัดขอนแก่นได้ร้อยละ 45.1 ($R^2 = 0.451$, $p\text{-value} < 0.001$)

คำสำคัญ : คุณลักษณะส่วนบุคคล; ปัจจัยการบริหาร; การปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุข

บทนำ

สุขภาพช่องปากเป็นส่วนหนึ่งของการมีสุขภาพดีช่วยเสริมคุณภาพชีวิต เพราะปัญหาสุขภาพช่องปากจะส่งผลกระทบต่อระบบอื่นๆ ของร่างกายโดยบทบาทและหน้าที่ในความรับผิดชอบของเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขมุ่งเน้นการบริการทางด้านทันตสาธารณสุขแบบผสมผสานบูรณาการและเล็งเห็นความสำคัญในการบริการส่งเสริมป้องกันรักษาในสถานพยาบาลใกล้บ้านเพื่อให้ประชาชนทุกกลุ่มวัยสามารถเข้าถึงบริการสุขภาพช่องปากได้อย่างทั่วถึงเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลยังต้องปฏิบัติงานและรับผิดชอบต่องานด้านอื่นๆ ซึ่งเป็นการปฏิบัติงานที่เกินขอบเขตตามบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบและความรู้ที่เรียนมาเช่นงานด้านธุรการและงานการเงินแม้กระทั่งงานบริการตรวจรักษาสุขภาพทั่วไปในกรณีที่บุคลากรอื่นไม่อยู่การบริการด้านทันตสาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลนั้นถือเป็นองค์ประกอบสำคัญหนึ่งในหน่วยบริการปฐมภูมิทางการแพทย์และการสาธารณสุขประกอบด้วย

การปฏิบัติงาน 4 ด้านคือ 1) ด้านงานส่งเสริมทันตสุขภาพและการป้องกันโรคในช่องปาก 2) ด้านการบริการทันตกรรม 3) ด้านงานทันตสาธารณสุขเชิงรุกและบูรณาการตามกลุ่มวัย 4) ด้านงานบริหารจัดการวิชาการ² ซึ่งเป็นบทบาทและหน้าที่ในความรับผิดชอบของเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุข มุ่งเน้นการบริการทางด้านทันตสาธารณสุขแบบผสมผสานบูรณาการและเล็งเห็นความสำคัญในการบริการส่งเสริมป้องกันรักษาในสถานพยาบาลใกล้บ้านเพื่อให้ประชาชนทุกกลุ่มวัยสามารถเข้าถึงบริการสุขภาพช่องปากได้อย่างทั่วถึง

ภายใต้การปฏิรูประบบสุขภาพ เจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขถือว่าเป็นบุคลากรที่สำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายซึ่งจะต้องมีความพร้อมทั้งกายและจิตใจ ที่จะทุ่มเทความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยการปฏิบัติงานที่มุ่งหวังให้บรรลุตามเป้าหมายนั้นจำเป็นต้องอาศัยปัจจัยหลายอย่างเข้ามาเกี่ยวข้องโดยเฉพาะปัจจัยทางการบริหารเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างมากกับการบริหารงานและการปฏิบัติงานเป็นเครื่องมือที่ทั้งผู้บริหาร และผู้ปฏิบัติงานใช้ในกระบวนการบริหาร ในการดำเนินงานกิจกรรมต่างๆ เพื่อใช้แก้ไขปัญหาและดำเนินงานให้บรรลุเป้าประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการปฏิบัติงานซึ่งปัจจัยการบริหารประกอบด้วย ด้านต่างๆ คือ ด้านกำลังคน (Man) ด้านงบประมาณ (Money) ด้านวัสดุอุปกรณ์ (Material) ด้านกระบวนการบริหาร (Management) และด้านเวลาในการปฏิบัติงาน (Time)³ จังหวัดขอนแก่นมีทั้งหมด 26 อำเภอ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล 248 แห่ง และมีเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขที่

ปฏิบัติงาน ในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จำนวน 132 คน โดยมีแห่งละ 1 คน เพื่อตอบสนองภารกิจหลักของกระทรวงสาธารณสุข ที่มีภาระงานเพิ่มมากขึ้นเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขจะต้องปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทหน้าที่ให้สอดคล้องกับนโยบายและยุทธศาสตร์ คือ การปฏิบัติงาน 4 ด้านแต่ปัจจุบันพบว่า บุคลากรที่ปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขยังทำงานได้ไม่ครอบคลุมทุกภารกิจ เนื่องจาก ปัญหาด้านกำลังคนมีจำนวนน้อยทำให้การทำงานเชิงรุกทำได้ไม่ครอบคลุมตามเป้าหมายที่วางไว้ มีความจำกัดด้วยเครื่องมือและวัสดุอุปกรณ์ อีกทั้งรายละเอียดงาน ภาระงาน กรอบหน้าที่ที่ไม่ชัดเจน และภาระงานที่เพิ่มมากขึ้น ซึ่งในการจะปฏิบัติหน้าที่ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ที่ส่งผลให้ประสบความสำเร็จตามนโยบายและเป้าหมายที่วางไว้ต้องอาศัยปัจจัยในการปฏิบัติงานหลายปัจจัยด้วยกัน⁴

จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเรื่อง “คุณลักษณะส่วนบุคคลและปัจจัยการบริหารที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลจังหวัดขอนแก่น” รวมถึงปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติงานเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาระบบปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขในระดับตำบลต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. วัตถุประสงค์ทั่วไป

เพื่อศึกษาคุณลักษณะส่วนบุคคลและปัจจัยการบริหารที่มีผลต่อการปฏิบัติงาน

ของเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลจังหวัดขอนแก่น

2. วัตถุประสงค์เฉพาะ เพื่อศึกษา

2.1 คุณลักษณะส่วนบุคคลและปัจจัยการบริหารที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลจังหวัดขอนแก่น

2.2 คุณลักษณะส่วนบุคคลและปัจจัยการบริหารที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลจังหวัดขอนแก่น

2.3 ระดับปัจจัยทางการบริหารและระดับการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลจังหวัดขอนแก่น

2.4 ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะ ในการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลจังหวัดขอนแก่น

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษาคุณลักษณะส่วนบุคคลและปัจจัยการบริหารที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลจังหวัดขอนแก่น โดยประชากรที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ คือ เจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดขอนแก่น จำนวน 132 คน⁴ ระยะเวลาในการศึกษาวันที่ 1 กรกฎาคม 2558 ถึงวันที่ 30 มิถุนายน 2559 และ เก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างวันที่ 1 มีนาคม 2559 ถึงวันที่ 20 มีนาคม 2559

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดขอนแก่นสามารถนำผลการศึกษาไปวางแผนพัฒนาและสนับสนุนการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุข

2.บุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำข้อมูลไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาสนับสนุน และการส่งเสริมการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุข

รูปแบบการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาแบบภาคตัดขวาง (Cross-Sectional Descriptive Research) เพื่อศึกษาคุณลักษณะส่วนบุคคลและปัจจัยการบริหารที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุข ในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดขอนแก่น

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้คือเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุข ในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดขอนแก่น ปีงบประมาณ 2558 จำนวน 132 คน⁴

โดยใช้สูตรคำนวณขนาดตัวอย่างแบบการถดถอยพหุ⁵ คำนวณได้จากสูตรดังนี้

$$n = \frac{\lambda(1 - R_{y/x}^2)}{R_{y/x}^2}$$

เมื่อกำหนดให้ n คือ จำนวนขนาดตัวอย่าง

λ คือ The Function of Effective Size ได้จากการเปิดตารางของโคเฮน Power of Test = 0.80 และ $\alpha = 0.05$

u คือ จำนวนตัวแปรอิสระ นอกเหนือจากตัวแปรที่ต้องการทดสอบ คือ 11 ตัวแปร

v คือ ค่าที่ได้จาก $N - u - 1$ นำค่า V ไปเปิด ตาราง Cohen จะได้ค่า λ

N คือ จำนวนประชากร แทนค่าในสูตร $V = 132 - 11 - 1 = 120$

$R^2_{y/x}$ คือ ค่าสัมประสิทธิ์ของสมการถดถอยของตัวแปรที่จะศึกษา จากการศึกษาค้างก่อน เรื่องแรงจูงใจที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเขตสาธารณสุขที่ 10⁶ สามารถอธิบายความผันแปรของตัวแปรตามได้ร้อยละ 37.7 หรือ $R^2 = 0.377$

แทนค่าในสูตร ดังนี้

$$\text{สูตร } n = \frac{\lambda(1 - R_{y/x}^2)}{R_{y/x}^2}$$

$$n = \frac{18.10(1 - 0.377)}{0.377}$$

$$n = 29.91 = 30$$

เนื่องจากกลุ่มตัวอย่าง มีขนาดเล็กเกินไป อาจไม่พบตัวแปรที่สำคัญในการศึกษาได้ ซึ่งขนาดตัวอย่างที่ใช้ศึกษาตัวแบบถดถอยพหุนั้น Nunnally & Bernstein⁵ ให้คำแนะนำว่า อย่างน้อยควรมีขนาดตัวอย่าง 10 ตัวอย่างต่อ ตัวแปรอิสระ 1 ตัว ซึ่งในการศึกษาค้างครั้งนี้ ตัวแปรอิสระในการศึกษา จำนวน 11 ตัว จึงมี

ขนาดตัวอย่างอย่างน้อย 110 คน ดังนั้น ผู้วิจัย จึงใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 110 ตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัย

1. แบบสอบถาม (Questionnaire)
ค่าความเที่ยง(reliability) ของแบบสอบถาม โดยรวม เท่ากับ 0.96

2. แบบแนวทางการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เป็นแนวทางในการสนทนากลุ่มเพื่อยืนยันข้อมูลเชิงปริมาณ

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยจะดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล หลังจากผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยขอนแก่นแล้ว และดำเนินการเก็บข้อมูลระหว่างวันที่ 1 มีนาคม 2559 ถึงวันที่ 20 มีนาคม 2559

ผลการศึกษา

1. คุณลักษณะส่วนบุคคลของเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุข ในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดขอนแก่น พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 73.6 มีอายุระหว่าง 21 -30 ปี ร้อยละ 61.8 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป ร้อยละ 68.2 สถานภาพโสด ร้อยละ 51.8 และมีรายได้ 10001-20000บาท ร้อยละ 68.2 ระยะเวลาที่ปฏิบัติงานในตำแหน่งเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล 6 - 10 ปี ร้อยละ 41.8

2. ระดับปัจจัยการบริหารที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลจังหวัดขอนแก่นประกอบด้วย 5ด้าน คือ ปัจจัยด้านกำลังคน ปัจจัยด้านงบประมาณ ปัจจัยด้านวัสดุ

อุปกรณ์ ปัจจัยด้านกระบวนการบริหาร ปัจจัยด้านเวลา เมื่อพิจารณาปัจจัยการบริหารพบว่า ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีปัจจัยการบริหารอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.87(S.D.=0.49) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ปัจจัยด้านเวลา มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย 4.00 (S.D.=0.60) รองลงมาคือ ปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์ อยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย 3.91(S.D.=0.57) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือปัจจัยด้านกำลังคนอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย 3.69(S.D.=0.58)รองลงมาคือปัจจัยด้านงบประมาณอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.81(S.D.=0.65)

3. สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันระหว่างปัจจัยการบริหารกับการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดขอนแก่น พบว่า โดยรวมของปัจจัยการบริหาร ($r = 0.578$, $p\text{-value} < 0.001$) มีความสัมพันธ์ระดับปานกลางทางบวกกับการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดขอนแก่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนปัจจัยการบริหารด้านกำลังคน ($r = 0.346$, $p\text{-value} < 0.001$) ปัจจัยการบริหารด้านงบประมาณ ($r = 0.332$, $p\text{-value} < 0.001$) ปัจจัยการบริหารด้านวัสดุอุปกรณ์ ($r = 0.486$, $p\text{-value} < 0.001$) ปัจจัยการบริหารด้านกระบวนการบริหาร ($r = 0.539$, $p\text{-value} < 0.001$) ปัจจัยการบริหารด้านเวลา ($r = 0.637$, $p\text{-value} < 0.001$) มีความสัมพันธ์ระดับปานกลางทางบวกกับการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดขอนแก่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังรายละเอียดในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ระหว่างปัจจัยการบริหารกับการปฏิบัติงานของ
เจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดขอนแก่น

ปัจจัยการบริหาร	การปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุข		
	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ของเพียร์สัน (r)	P - value	ระดับ ความสัมพันธ์
ปัจจัยการบริหาร			
1. ปัจจัยด้านกำลังคน	0.346**	<0.001	ปานกลาง
2. ปัจจัยด้านงบประมาณ	0.332**	<0.001	ปานกลาง
3. ปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์	0.486**	<0.001	ปานกลาง
4. ปัจจัยด้านกระบวนการบริหาร	0.539**	<0.001	ปานกลาง
5. ปัจจัยด้านเวลา	0.636**	<0.001	ปานกลาง
ภาพรวมปัจจัยการบริหาร	0.578**	<0.001	ปานกลาง

**Correlation is significant p-value <0.01 level

4. คุณลักษณะส่วนบุคคลและปัจจัยการบริหารที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดขอนแก่น

ผลการวิเคราะห์พบว่า ตัวแปรอิสระที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในจังหวัดขอนแก่น ที่ถูกเลือกเข้าสมการคือ ตัวแปรที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และตัวแปรอิสระที่ไม่ได้ถูกเลือกเข้าสมการคือ ตัวแปรที่มีค่านัยสำคัญทางสถิติมากกว่า 0.05 โดยตัวแปรที่ถูกเลือกเข้าในสมการเรียงลำดับดังนี้ ปัจจัยการบริหารด้านเวลา (p-value < 0.001) ปัจจัยการบริหารด้านกระบวนการบริหาร (p-value = 0.003) ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าตัวแปรอิสระทั้ง 2 ตัวแปรสามารถพยากรณ์การปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในจังหวัดขอนแก่น ได้ร้อยละ 45.1 ดังรายละเอียด ในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าสถิติวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนของการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงาน
ทันตสาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดขอนแก่น

ตัวแปร	B	Beta	T	P-value	R	R ²
1. ปัจจัยด้านเวลา	0.418	0.486	5.604	<0.001	0.636	0.404
2. ปัจจัยด้านกระบวนการบริหาร	0.237	0.264	3.042	0.003	0.672	0.451
ค่าคงที่ 1.604 , F = 44.026 , p - value = < 0.001 , R = 0.672 , R ² = 0.451						

ได้สมการถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรงซึ่งเป็นสมการทำนาย ดังนี้

$Y = 1.604 + 0.418 (\text{ปัจจัยการบริหารด้านเวลา}) + 0.237 (\text{ปัจจัยการบริหารด้านกระบวนการบริหาร})$

ซึ่งสามารถสรุปได้ว่า หากมีการใช้เวลาในการปฏิบัติงานที่มากขึ้น และมีกระบวนการบริหารที่ดีเพิ่มขึ้นอีก ย่อมส่งผลให้การปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ในจังหวัดขอนแก่นดีขึ้น

สรุปผลการศึกษา

1. คุณลักษณะส่วนบุคคลของของเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุข ในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดขอนแก่นพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 73.6 มีอายุระหว่าง 21 -30 ปี ร้อยละ 61.8 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป ร้อยละ 68.2 สถานภาพโสดร้อยละ 51.8 มีรายได้ 10001-20000บาทเป็นร้อยละ 68.2 และส่วนใหญ่มีระยะเวลาที่ปฏิบัติงานในตำแหน่งเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล 6 - 10 ปี ร้อยละ 41.8

2. ระดับปัจจัยการบริหารที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลจังหวัดขอนแก่นเมื่อพิจารณาปัจจัยการบริหารพบว่าในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีปัจจัยการบริหารอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.87 (S.D.=0.49)

3. การปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดขอนแก่นประกอบด้วย การปฏิบัติงาน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านงานส่งเสริมทันตสุขภาพ และป้องกันโรคในช่องปาก ด้านงานบริการ

ทันตกรรม ด้านงานทันตสาธารณสุขเชิงรุกและบูรณาการตามกลุ่มวัย และ ด้านงานบริหารจัดการและวิชาการเมื่อพิจารณาระดับการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขพบว่า ในภาพรวมมีการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.20 (S.D.=0.52)

4. คุณลักษณะส่วนบุคคลและปัจจัยการบริหารที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดขอนแก่น จากผลการวิจัยพบว่าคุณลักษณะส่วนบุคคลไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดขอนแก่น ($p\text{-value} < 0.05$) และพบว่าโดยรวมของปัจจัยการบริหาร ($r = 0.578$, $p\text{-value} < 0.001$) มีความสัมพันธ์ระดับปานกลางทางบวกกับการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดขอนแก่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

5. คุณลักษณะส่วนบุคคลและปัจจัยการบริหารที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดขอนแก่นผลการวิเคราะห์พบว่าตัวแปรอิสระที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในจังหวัดขอนแก่นที่ถูกเลือกเข้าสมการคือตัวแปรที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และตัวแปรอิสระที่ไม่ได้ถูกเลือกเข้าสมการคือตัวแปรที่มีค่านัยสำคัญทางสถิติมากกว่า 0.05 โดยตัวแปรที่ถูกเลือกเข้าในสมการเรียงลำดับดังนี้ ปัจจัยการบริหารด้านเวลา ($p\text{-value} < 0.001$) ปัจจัยการบริหารด้านกระบวนการบริหาร

($p\text{-value} = 0.003$) ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า ตัวแปรอิสระทั้ง 2 ตัวแปรสามารถพยากรณ์การปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในจังหวัดขอนแก่น ได้ร้อยละ 45.1

อภิปรายผลการศึกษา

จากผลการศึกษาคุณลักษณะส่วนบุคคลและปัจจัยการบริหารที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุข ในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดขอนแก่น ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

จากผลการศึกษาพบว่าปัจจัยการบริหารในการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดขอนแก่นภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.87 (S.D. = 0.49) เนื่องจากปัจจัยการบริหารมีความสำคัญต่อการบริหารงานเป็นอย่างมากของเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เพราะประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการบริหารขึ้นอยู่กับความสมบูรณ์และคุณภาพของปัจจัยการบริหารได้แก่กำลังคน (Man) งบประมาณ (Money) วัสดุอุปกรณ์หรือเครื่องมือเครื่องจักร (Material or Machine) กระบวนการบริหาร (Management) และเวลาในการปฏิบัติงาน (Time) โดยนำปัจจัยเหล่านี้มาผสมผสานกันอย่างเหมาะสมจึงทำให้การปฏิบัติงานประสบผลสำเร็จ⁴

การปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดขอนแก่น พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.20 (S.D.=0.52) เนื่องจากการปฏิบัติงานด้านทันตสาธารณสุขเป็นบทบาทและหน้าที่ของเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขซึ่ง

หน้าที่คือ งานด้านทันตกรรมป้องกันการส่งเสริมทันตสุขภาพการบริการทันตกรรมและการดำเนินงานทันตกรรมฟื้นฟูแก่ประชาชนในเขตรับผิดชอบรวมทั้งการสนับสนุนการจัดการบริการทันตสาธารณสุขและพัฒนางานทันตสาธารณสุขในหน่วยปฐมภูมิการปฏิบัติงานบริการสาธารณสุขแบบผสมผสานทั้งด้านการสร้างเสริมสุขภาพการควบคุมและป้องกันโรคการรักษาพยาบาลและการฟื้นฟูสภาพในระดับบุคคลชุมชนและสังคมในพื้นที่รับผิดชอบ² ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยที่มีผู้ศึกษาไว้แล้วพบว่า การปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุข โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเขตสาธารณสุขที่ 10 พบว่า ภาพรวมค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก⁷ ระดับการให้บริการทันตกรรมตามชุดสิทธิประโยชน์ภายใต้กองทุนทันตกรรมของทันตแพทย์ที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลชุมชนเขตสาธารณสุขที่ 10 พบว่า ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก⁶ การปฏิบัติงานตามสมรรถนะหลักของทันตแพทย์ในโรงพยาบาลชุมชนเขตสาธารณสุขที่ 12 พบว่าภาพรวมค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก⁸

จากการวิเคราะห์คุณลักษณะส่วนบุคคลและปัจจัยการบริหารที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุข ในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดขอนแก่น โดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Linear Regression Analysis) พบว่า ตัวแปรอิสระที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุข ในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลจังหวัดขอนแก่น ได้แก่ ปัจจัยการบริหารด้านเวลา ($p\text{-value} < 0.001$) และปัจจัยการบริหาร ด้านกระบวนการบริหาร ($p\text{-value} = 0.003$) ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าตัว

แปรรือสระทั้ง 2 ตัวแปรรสามารถพยากรณ์การปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในจังหวัดขอนแก่น ได้ร้อยละ 45.1 สอดคล้องกับงานวิจัยที่มีผู้ศึกษาไว้แล้วพบว่าปัจจัยการบริหารสามารถพยากรณ์ การให้บริการทันตกรรมตามชุดสิทธิประโยชน์ภายใต้กองทุนทันตกรรมของทันตแพทย์ที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลชุมชนเขตสาธารณสุขที่ 10 ได้แก่ ด้านกระบวนการบริหาร⁶ ปัจจัยการบริหารสามารถพยากรณ์สมรรถนะหลักของผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลจังหวัดขอนแก่นได้แก่ปัจจัย ด้านวิธีการจัดการและปัจจัยด้านเวลา⁹ ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยที่ศึกษาไว้แล้วพบว่าปัจจัยการบริหารและกระบวนการบริหารองค์การ สามารถพยากรณ์สมรรถนะหลักในการปฏิบัติงานของหัวหน้าสถานีอนามัยเขตโซนเหนือจังหวัดขอนแก่นได้แก่ปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์ด้านการจัดการ และการฝึกอบรมที่เกี่ยวกับสมรรถนะ¹⁰

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

ควรมีการจัดสรรกำลังคนด้านทันตสาธารณสุขและผู้ช่วยทันตกรรมหรือผู้ช่วยช่างแก้ไขให้ครอบคลุมทุกโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเพื่อพัฒนางานทันตสาธารณสุขให้ครอบคลุมและให้เกิดประสิทธิภาพของงานมากยิ่งขึ้น

ควรมีให้มีการจัดอบรมการซ่อมแซมอุปกรณ์และบำรุงรักษาเครื่องมือทันตกรรมในทุกๆปีงบประมาณให้ครอบคลุมทุกโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเพื่อพัฒนางานทันตสาธารณสุขให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุข ในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดขอนแก่นที่กรุณาให้ความร่วมมือในการวิจัยครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

1. อุไรวรรณ อมรไชย. การบริหารจัดการและร่วมผลิตทันตภิบาลจากท้องถิ่นโดยเครือข่ายบริการ ปฐมภูมิชุมชนและวิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร: กรณีศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี. **ทันตสาธารณสุข** 2550;10(2): 130-140.
2. สุณี วงศ์คงคาเทพ และคณะ. **แนวทางการดำเนินงานทันตสาธารณสุขสำหรับทันตบุคลากรในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพระดับตำบลและศูนย์สุขภาพชุมชน**. นนทบุรี: กองทันตสาธารณสุข กรมอนามัย; 2552.
3. ประจักษ์ บัวผัน. **หลักการบริหารสาธารณสุข**. พิมพ์ครั้งที่ 2. ขอนแก่น: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น; 2553.
4. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดขอนแก่น. **รายชื่อและจำนวนเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุข ที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ในจังหวัดขอนแก่น**. ขอนแก่น. (เอกสารอัดสำเนา); 2558.
5. อรุณ จิรวัฒนกุล. (บรรณาธิการ). **ชีวสถิติ**. พิมพ์ครั้งที่ 5. ขอนแก่น. คลังนาธรรมชาติ; 2555.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

6. วิชชนันท์ สุวรรณแสง และ ชนะพล ศรีฤาชา. ปัจจัยการบริหารที่มีผลต่อการให้ บริการทันตกรรม ตามชุดสิทธิประโยชน์ภายใต้กองทุนทันตกรรมของทันตแพทย์ในโรงพยาบาลชุมชนเขต สาธารณสุขที่ 10.ว. **สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 6 จังหวัดขอนแก่น** 2557; 21(1): 44-62.
7. จิรัชยา คำพิมพ์. **แรงจูงใจที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุข โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เขตสาธารณสุขที่ 10.** วิทยานิพนธ์ปริญญาสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารสาธารณสุข บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น; 2556.
8. จิริสุตา บัวผัน, ประจักษ์ บัวผันและพรทิพย์ คำพอ.ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานตาม สมรรถนะหลักของทันตแพทย์ในโรงพยาบาลชุมชนเขตสาธารณสุขที่ 12.ว. **วิจัย มข** 2554; 16(6): 679-692.
9. ธรรมบุญบุญจันทร์และวิทัศน์ จันทรโพธิ์ศรี.ลักษณะส่วนบุคคลและปัจจัยทางการบริหารที่มีผล ต่อสมรรถนะหลักของผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลจังหวัดขอนแก่น. **ว.สาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น** 2556; 25(293): 30-33.
10. อาคม ปัญญาแก้วและประจักษ์ บัวผัน. ปัจจัยการบริหารและกระบวนการบริหารองค์การที่มีผล ต่อสมรรถนะหลักในการปฏิบัติงานของหัวหน้าสถานีอนามัย เขตโซนเหนือ จังหวัดขอนแก่น. **ว. วิจัยมข** 2554; 16(7): 855-86.